

REFORMACJA I KONTRREFORMACJA W EUROPIE

REFORMACJA w EUROPIE

Reformacja – ruch religijny i narodowy w Europie XVI wieku dążący do reform w Kościele katolickim w zakresie doktryny, organizacji i obyczajów. Przybrał formę walki społeczno – politycznej, której cele były różne w poszczególnych krajach Europy.

Doktryna – ogół poglądów i dogmatów, które legły u podstaw danej szkoły filozoficznej, w tym przypadku – Kościoła katolickiego.

Dogmat – twierdzenie, które przyjmujemy za pewnik tylko na podstawie autorytetu, wiary, bez względu na zgodność z doświadczeniem.

Kontrreformacja – ruch religijny, kulturalny i polityczny trwający od połowy XVI w. do końca wieku XVII, którego celem było przeciwstawienie się reformacji i reforma wewnętrzna Kościoła katolickiego w zakresie doktryny, obyczajów i struktury.

Sobór – zjazd wszystkich biskupów.

Kuria rzymska -

1. Przyczyny reformacji

- dążenie do reformy wewnętrznej Kościoła, które od XIV wieku było coraz silniejsze
- wielu chrześcijan pragnęło wrócić do Biblii jako jedyne źródła prawdy o Bogu;
- zeświecczenie duchownych, którzy nie przestrzegali głoszonych przez siebie zasad, sprzyjało wykształceniu się przekonania o potrzebie zmian i powrotu do wiary pierwszych chrześcijan
- **nepotyzm** – obsadzanie wyższych urzędów kościelnych przez krewnych
- rozwinięty fiskalizm papieża – chrześcijanie płacili wysokie podatki na rzecz Kościoła, a głównie Rzymu.
- obowiązek płacenia dziesięciny przez chłopów oraz świętopietrza (podatek na rzecz Stolicy Świętego Piotra płacony przez państwa chrześcijańskie) zniechęcał do Kościoła
- duże znaczenie polityczne Kościoła budziło niechęć władców świeckich
- ponadpaństwowa organizacja Kościoła przeszkadzała w powstaniu silnej i scentralizowanej administracji podległej bezpośrednio monarsze
- duży sprzeciw budziła sprawa odpustów – odpuszczenie grzechów w zamian za odpowiednią sumę wydatkowaną na Kościół – było to sprzeczne z naukami Kościoła
- msza prowadzona w języku łacińskim była rytuałem zbyt trudnym i skomplikowanym dla większości chrześcijan. Chciano uprościć ceremonię i prowadzić ją w języku narodowym
- część wyższego duchowieństwa zaniedbywała swoje obowiązki
- niezadowolenie budziło niewystarczające wykształcenie olbrzymiej większości duchowieństwa. Tylko niewielka część duchownych uzyskała wykształcenie uniwersyteckie
- wielu duchownych widziało w Kościele możliwość realizacji swoich aspiracji politycznych i szansę na zrobienie kariery. Nie byli oni przygotowani do pełnienia funkcji kapłańskich

2. Główne nurty reformacji

❖ **luteranizm – twórcą był Marcin Luter.** Swoje poglądy wyraził w 95 тезach, które przybił do drzwi katedry w Wittenberdze w **1517 r. Poglądy:**

- jedynym źródłem wiary jest Biblia
- zbawienie chrześcijan zależy od wiary
- uznawał tylko dwa sakramenty: chrztu i komunii
- uznawał komunię pod dwiema postaciami – chleba i wina
- chciał uproszczenia liturgii kościelnej by była ona zrozumiała dla ogółu i dążył do tego by liturgia była głoszona w języku narodowym (nie po łacinie)
- odrzucał kult świętych, świętych relikwii, świętych obrazów i odpustu uznając je za wymysł człowieka
- głosił zniesienie celibatu, zakonów, hierarchii kościelnej, instytucji kościelnych uważając, że Kościół to wspólnota wiernych
- nie uznawał zwierzchności papieża jako głowy Kościoła

Radykalny odłam luteranizmu na czele, którego stał **Tomasz Munzer** dążył do połączenia reformy Kościoła z radykalną reformą społeczną. Dlatego poparli go głównie najubożsi chłopci. Doprowadziło to do wojen chłopskich w Niemczech, krwawo stłumionych.

- ❖ **kalwinizm – twórcą był Jan Kalwin** – działał w Szwajcarii i we Francji. **Poglądy:**
 - uważał, że człowiek nie ma wpływu na swoje zbawienie. Los człowieka jest z góry przesądzony w chwili jego narodzin, wszystko zależy od Boga. Ten pogląd nazwano **tezą o predestynacji**.
 - człowiek przez całe życie powinien wykonywać obowiązki narzucone mu przez Boga
 - za jedyne źródło wiary uznawał Biblię
 - uznawał tylko dwa sakramenty: chrztu i komunii
 - uznawał komunię pod dwiema postaciami – chleba i wina
 - chciał uproszczenia liturgii kościelnej by była ona zrozumiała dla ogółu i dążył do tego by liturgia była głoszona w języku narodowym (nie po łacinie)
 - odrzucał kult świętych, świętych relikwii, świętych obrazów i odpustu uznając je za wymysł człowieka
 - głosił zniesienie celibatu, zakonów, hierarchii kościelnej, instytucji kościelnych uważając, że Kościół to wspólnota wiernych
 - nie uznawał zwierzchności papieża jako głowy Kościoła
- ❖ **anglikanizm – król Henryk VIII – rozwijał się w Anglii.**

Przyczyną reformacji w Anglii był spór między Henrykiem VIII a papieżem, który nie chciał się zgodzić na rozwód angielskiego króla. Henryk VIII odszedł więc od katolicyzmu i przekształcił Kościół angielski w Kościół narodowy – anglikański.

Poglądy:

 - jedynym źródłem wiary jest Biblia
 - uznano dwa sakramenty – chrztu i komunii
 - komunie pod dwoma postaciami – chleba i wina
 - odrzucono kult świętych i odpusty
 - zlikwidowano zakony i sekularyzowano dobra kościelne (przeszły na własność państwa)

3. Skutki reformacji

- podział Europy na kraje katolickie i protestanckie świadczył o upadku uniwersalizmu religijnego jednoczącego Europę w czasach średniowiecza
- upadł uniwersalizm kulturowy, cechujący średniowiecze. Rozpoczął się rozwój poszczególnych kultur narodowych
- reformacja zwyciężyła w części Niemiec, w północnych Niderlandach, Danii, Szwecji, Norwegii, Anglii
- reformacja przyczyniła się do wybuchu wojen religijnych, które przez 200 lat niepokoiły Europę. Areną tych wojen były głównie Niemcy, Francja i Niderlandy. W 1618 r. wybuchł konflikt, który swym zasięgiem objął prawie wszystkie kraje europejskie – wojna trzydziestoletnia
- wskutek wojen religijnych w Niemczech ugruntowany został podział polityczny i religijny Niemiec. W 1555 r. zawarto pokój w Augsburgu, na którym uchwalono zasadę „cuius regio eius religio” – czyj kraj tego religia. Każdy władca niemiecki decydował o wyznaniu swoich poddanych. Ci, którzy się z nim nie zgadzali opuszczali dany kraj i przenosili się do innego – skutkiem były migracje
- reformacja przyczyniła się do zmiany światopoglądu. Ludność odeszła od ślepej wiary. Zaczęła szybciej rozwijać się kultura renesansu
- nietolerancja religijna była jednym z negatywnych skutków reformacji. Cechowała ona zarówno katolików jak i protestantów

KONTRREFORMACJA W EUROPIE

1. Cele kontrreformacji :

- reforma wewnętrzna Kościoła katolickiego
- zahamowanie postępów reformacji
- odzyskanie utraconych wpływów.

Największe znaczenie dla ruchu kontrreformacyjnego miał **sobór w Trydencie z lat 1545-1563**.

Na soborze :

- sprecyzowano najważniejsze dogmaty wiary katolickiej: podtrzymano dogmat o niepokalaniu Maryi dziewicy, utrzymano 7 sakramentów, utrzymano dogmat o przeistoczeniu opłatka i wina w ciało i krew Chrystusa podczas mszy świętej
- uznano, że wiara i dobre uczynki wiodą do zbawienia
- ujednolicono liturgię katolicką
- zalecono przeprowadzenie reformy kalendarza, co uczynił papież Grzegorz XIII
- uznano, że tylko duchowni mogą interpretować Biblię
- sformułowano katechizm, w którym zawarto wszystkie zasady wiary
- wprowadzono zakaz łączenia kilku stanowisk kościelnych w jednym ręku
- postanowiono utworzyć seminaria duchowne dla podniesienia wykształcenia księży – wprowadzono obowiązek kształcenia księży
- uznano, że papież jest nieomylny w sprawach wiary i że jest głową Kościoła katolickiego
- potępiono ruchy reformatorskie uznając je za herezję
- przedstawiono obowiązujący spis świętych.

2. Inkwizycja – instytucja do zwalczania herezji w Kościele katolickim. Została utworzona jeszcze w średniowieczu, zreformowano ją w połowie XVI w.

Na czele Inkwizycji stało Święte Oficjum złożone z 6 kardynałów. Podejrzani o herezję poddawani byli torturom, więzieniu i paleni na stosie.

3. Indeks ksiąg zakazanych – w 1559 r. opracowano i przedstawiono spis dzieł, których treść była sprzeczna z naukami Kościoła katolickiego. Książki te zostały zakazane w państwach katolickich. Spis ten powiększono do XX wieku.

4. Zakon Towarzystwa Jezusowego – zakon jezuitów. Utworzony w 1534 (1540 r.) przez Ignacego Loyolę. Był to zakon elitarny. Obok zwykłych ślubów zakonnicy składali ślub bezwzględnego posłuszeństwa papieżowi. Byli doskonale wykształceni i w krótkim czasie jezuita stali się spowiednikami większości władców katolickich. Zakładali szkoły (kolegia) dla młodzieży, w których kładziono nacisk na naukę teologii, łaciny.